

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кваліфікаційна робота магістра

**НА ТЕМУ
«ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО
СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ЕТИКИ ГУМАННОГО
СТАВЛЕННЯ ДО ТВАРИН»**

Виконала:
студентка 2-го курсу групи КМДМ-21с
спеціальності 028 – Менеджмент
соціокультурної діяльності
Момот Анастасія Сергіївна

Науковий керівник:
д.е.н., професор Гнаткович О.Д.

Львів – 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАННОГО СТАВЛЕННЯ ДО ТВАРИН	10
1.1. Формування етичного та культурного ставлення людини до тварини.....	10
1.2. Практичні аспекти взаємодії з безпритульними тваринами.....	18
1.3. Методологічні засади виховання гуманності у дітей.....	22
1.4. Концептуальні основи формування етики гуманного ставлення до тварини під час війни.....	24
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2 КАНІСТЕРАПІЯ ЯК ФЕНОМЕН У ПРАКТИЦІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	29
2.1. Каністерапія як метод психологічної допомоги людині.....	29
2.2. Аналіз каністерапії як методу корекційного та розвиваючого впливу.....	37
2.3. Вивчення ефективності реабілітаційної терапії.....	49
2.4. Проблеми розвитку реабілітаційних програм в Україні.....	56
Висновки до розділу 2.....	62
РОЗДІЛ 3 ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ЗА УЧАСТЮ ТВАРИН.....	64
3.1. Психологічні особливості домашніх улюбленців.....	64
3.2. Перспективні напрями організації та проведення занять з каністерапії....	66
3.3. Практичні засади та особливості реабілітаційних заходів за допомогою Собак.....	71
3.4. Формування гуманного ставлення до собак у сучасному соціокультурному середовищі.....	76
Висновки до розділу 3.....	81
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ.....	93

АНОТАЦІЯ

Момот А.С. Вплив соціально - культурного середовища на формування етики гуманного ставлення до тварин.

Кваліфікаційна робота магістра перед атестаційною комісією на здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності». – Львів: Львівський національний університет ім. І.Франка», 2022.

У кваліфікаційній роботі магістра визначено та обґрунтовано теоретико-методологічні напрямки впливу соціально-культурного середовища на формування етики гуманного ставлення до тварин. Визначені передумови та необхідність нових технологій щодо удосконалення процесу формування етики гуманного ставлення до тварин. Надано обґрунтування ідей щодо прав та свобод тварин, їх роль у житті людей, підняте питання безпритульних тварин як наслідку безвідповідального ставлення людини до тварин. Розглянуто питання необхідності гуманного ставлення до тварин під час війни. Досліджено питання реабілітації хворих за допомогою тварин, та питання значення каністерапії для психоемоційного стану людини.

Результати роботи можуть бути використані у курсах лекцій та семінарів у вищих навчальних закладах, в соціальній роботі з людьми, можуть застосовуватися в практиці каністерапевтів у процесі роботи з людьми які потребують допомоги.

Ключові слова: етика, гуманність, соціум, соціально-культурне середовище, безпритульні тварини, анімалотерапія, каністерапія.

Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків. Робота викладена на 109 сторінках друкованого тексту, містить 16 таблиць, 9 рисунків, 14 сторінок додатків. Список використаної літератури містить 72 найменування.

ANNOTATION

Anastasiia Momot. "The influence of the social and cultural environment on the formation of the ethics of humane treatment of animals".

Master's qualification work before the attestation commission for obtaining the open degree "master's" in the field of knowledge 02 "Culture and art" with the specialty 028 "Management of socio-cultural activities". – Lviv: Lviv National University named after Ivan Franko", 2022.

In the master's thesis, the theoretical and methodological directions of the influence of the social and cultural environment on the formation of the ethics of the humane treatment of animals are determined and substantiated.

Recognized prerequisites and the need for new technologies to improve the process of forming the ethics of humane treatment of animals.

The justification of ideas regarding the rights and freedom of animals, their role in people's lives, raising the issue of homeless animals as a consequence of the irresponsible attitude of people to animals are provided.

Areas of activity to prevent cruelty to animals are outlined. The issue of the need for humane treatment of animals during the war is also important. The question of the rehabilitation of patients with the help of animals, and the question of the importance of canister therapy for the psycho-emotional state of a person has been studied.

The results of the work can be used in lecture courses and seminars in higher education institutions, in social work with people, which can be applied in the practice of canine therapists in the process of working with people who need help.

Key words: ethics, humanity, society, socio-cultural environment, homeless animals, animal therapy, canister therapy.

The master's qualification thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions. The work is presented on 109 pages of printed text, contains 16 tables, 9 figures, and 14 pages of appendices. The list of used literature contains 72 names.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Протягом всього свого існування Людина жила, розвивалася, вдосконалювала свої якості, знаходила нові можливості, набувала нові навички і все це для того, щоб вдосконалити себе, покращити та полегшити своє життя, вилікувати невиліковні хвороби застосовуючи традиційні та нетрадиційні методи лікування. Великою є роль тварин, які мешкають поряд з нами.

Перші елементарні уявлення про світ, про тварин, людина отримує в дитинстві, в подальшому формуються моральні якості особистості, формується ставлення до навколишнього світу, знання про навколишній світ накопичуються. Спілкування з природою робить людину добрішою. У процесі формування особистості виховуються такі поняття як гуманність, співпереживання, співчуття, чуйність, доброта.

Людство давно замислюється над тим, як зменшити негативний вплив людини на навколишній світ, надзвичайно складним є питання жорстокого поводження з тваринами. І якщо людина може себе захистити, то тварини позбавлені таких можливостей. Люди почали замислюватись про ті страждання, які стоять за кожною річчю, зробленою із тварин. Протести проти жорстокого поводження з тваринами, в основному, молоді [45] по усьому світу набирають обертів та привертають все більше уваги суспільства, засобів масової інформації, що має результати і на законодавчому рівні. Існує близько п'ятдесяти країн, де існує заборона шкіряних виробів та виробів із хутра тварин.[53] З'явилися закони, що спрямовані на гуманність та захищають тварин від жорстокого поводження з ними.

Першим документом, який говорить про цінність життя та про необхідність дбайливого ставлення до тварин, їх добробуту стала у 1987 році Європейська конвенція про захист домашніх тварин.

Поряд із питаннями захисту тварин [41], гуманного ставлення до тварин піднімаються питання реабілітації хворих за допомогою тварин, при яких вже тварини допомагають людям. Наприклад, терапія за допомогою різноманітних тварин, її ще називають анімалотерапія чи зоотерапія.

Анімалотерапія – метод психологічної допомоги, простий і доступний у застосуванні. Одним із прикладів анімалотерапії є каністерапія - терапія за допомогою спеціально відібраних собак. Каністерапія дуже дієвий метод для покращення як фізичного так і емоційного стану людини.[25]

Використовуючи засоби каністерапії вдається ефективно допомогти дітям із порушеннями інтелектуального розвитку, спілкування з собаками сприяє реабілітації після тяжких травм, дозволяє підтримувати та виводити людей з стану депресії, підтримувати людей з психічними розладами та й просто самотніх людей.

Існує тенденція, згідно якої збільшується кількість людей похилого віку які живуть самотньо, тому це призводить до тяжких депресій та захворювань. У таких випадках, за рекомендаціями психологів і психотерапевтів, літнім людям допомагає спілкування з тваринами, на цьому і заснована терапія. Каністерапія стає ефективним методом терапії для найбільш вразливих категорій людей, якими є діти, літні люди, люди з обмеженими можливостями.

Особливе значення має каністерапія для категорії дітей з обмеженнями у розвитку.

Анімалотерапія – дуже ефективний метод на якому можливо дослідити співіснування соціуму та впливу соціально - культурного середовища на формування етики гуманного ставлення до тварини.

На сьогодні, в нашій країні існує низка проблем, яка потребує залучення анімалотерапії. Каністерапія (одна із гілок анімалотерапії) - це терапія з допомогою собак, які є нашими чотирилапими друзями, а тому живуть майже в кожній третій сім'ї. Тому саме каністерапія є найбільш простим досяжним для кожної людини допоміжним методом лікування, що робить тему моєї роботи актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми дослідження.

Проблематику каністерапії у свій час досліджували такі науковці, як С. Герасіна, О. Мельничук, Н. Коломоєць та інші. Цей напрямок досліджень є перспективним і досить активно розвивається в Україні, але досі не має офіційного визнання та підтримки з боку держави. Попри те, що метод «каністерапії» виник у США ще у 60-ті роки ХХ сторіччя, для України він є досить новим методом психологічної терапії, а в якості методу соціальної реабілітації він впевнено може бути названий новітнім. Наразі, каністерапія тільки набирає обертів в Україні, в багатьох регіонах країни вже працюють центри допомоги засобами каністерапії, які на постійній основі допомагають людям, що опинились в складних життєвих ситуаціях.

Метою дослідження було дослідити та здійснити теоретико-методологічного обґрунтування впливу соціально-культурного середовища на формування етики гуманного ставлення до тварин, визначити шляхи застосування її в соціальній роботі, застосування такої терапії підчас війни в Україні, провести аналіз методу каністерапії як дієвого методу для реабілітації хворих за допомогою тварин.

Для досягнення визначеної мети були поставлені та вирішені такі **завдання:**

- Визначити шляхи формування етики гуманного ставлення до тварин,
- проаналізувати шляхи запобігання жорстокому поведінню з тваринами в суспільстві,
- визначити шляхи використання зазначених методів в соціальній роботі ;
- дослідити питання реабілітації хворих за допомогою тварин
- визначити значення каністерапії для психоемоційного стану людини;
- дослідити вплив поведінки собаки на самопочуття людини;
- визначити засади застосування такої терапії підчас війни в Україні;
- надати методичні рекомендації для медиків, соціальних працівників і просто волонтерів щодо запровадження досвіду використання анімалотерапії в

роботі з сім'ями, що потребують такої підтримки, враховуючи реалі часу та наслідки збройної агресії в нашій країні.

Об'єктом дослідження виступає соціальна робота з дітьми, дорослими, людьми похилого віку в процесі формування гуманного ставлення до тварин.

Предмет дослідження – теоретико-методологічне обґрунтування шляхів застосування впливу соціально-культурного середовища на формування етики гуманного ставлення до тварин, каністерапія як частина соціальної роботи.

Гіпотеза дослідження – виховання гуманного ставлення до тварин призведе до зменшення кількості жорстокого поводження з тваринами.

За умови використання анімалотерапії в сучасній реабілітації буде спостерігатися поліпшення станів при лікуванні фізичних та психологічних хвороб.

Під час вирішення визначених завдань **методологічною основою** дослідження стали такі методи як:

- абстрактно-логічний - для поглибленого теоретичного аналізу та виявлення взаємозв'язку між вихованням дітей та їх вчинками, для формування загальних висновків та практичних рекомендацій магістерської роботи;
- системний – для аналізу виховних заходів в процесі формування етики гуманного ставлення до тварин, а також для аналізу каністерапевтичних прийомів;
- наукового узагальнення – для встановлення генезису понять «етика», «гуманність», «каністерапія»;
- монографічний – при вивченні літературних джерел та дослідженні розвитку формування анімалотерапії;
- індукції та дедукції – для узагальнення явищ і процесів, пов'язаних із формуванням етики гуманного ставлення до тварини;
- аналізу і синтезу – для виявлення впливу соціально-культурного середовища на формування етики гуманного ставлення до тварин;

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні та поглибленні теоретико-методологічних положень, обґрунтуванні практичних рекомендацій

впливу соціально-культурного середовища на формування етики гуманного ставлення до тварин; обґрунтуванні запровадження методик анімалотерапії в соціальній роботі.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані в роботі методи дають можливість використовувати їх у курсах лекцій та семінарів у вищих навчальних закладах, в соціальній роботі з людьми; застосування на практиці в процесі роботи з людьми які потребують допомоги.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків. Робота викладена на 109 сторінках друкованого тексту, містить 16 таблиць, 9 рисунків, 14 сторінок додатків. Список використаної літератури містить 72 найменування.